



Informatieblad

Het stelsel van speciale eenheden

Het stelsel van speciale eenheden

In bepaalde gevallen is het in Nederland mogelijk speciale eenheden van Politie en Defensie in te zetten. Bijvoorbeeld bij het beëindigen van levensbedreigende situaties. Of voor het aanhouden van vuurwapengevaarlijke en/of van terrorisme en grof geweld verdachte personen.

Na onderzoek van prof. dr. Cyrille Fijnaut is gebleken dat het nodig is het stelsel van speciale eenheden te herzien op de punten inrichting, aansturing en de randvoorwaarden. Zo kan beter en doelmatiger het hoofd worden geboden aan de hedendaagse dreigingen en kan de samenhang in het stelsel worden gewaarborgd.

De Tweede Kamer is over de herziening van het stelsel van speciale eenheden met het kabinetsstandpunt van 3 juni 2005 geïnformeerd. Deze herziening vindt plaats onder regie van de NCTb, die daartoe een projectorganisatie heeft opgezet waarin alle betrokken partijen zitting hebben.

Een van de onderdelen van de herziening van het stelsel is de oprichting van de nieuwe, overkoepelende Dienst Speciale Interventies (DSI) bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Deze dienst heeft in terrorismegerelateerde situaties, situaties van grof geweld of in bijzondere gevallen de algehele (operationele) leiding over de inzetten van de speciale eenheden, met uitzondering van die gevallen waarin de Aanhoudings- en Ondersteuningseenheden (AOE'n) zelfstandig optreden. De inzet gebeurt onder het gezag van het Openbaar Ministerie (OM).

Inrichting van het stelsel

Het nieuwe stelsel bestaat uit vier soorten speciale eenheden:

- *Aanhoudings- en Ondersteuningseenheden (AOE'n)* van regiopolitie of Koninklijke Marechaussee (KMar). De AOE'n zijn bedoeld voor het aanhouden van vuurwapengevaarlijke verdachten met als doel het beëindigen van een reguliere criminele situatie, ongeacht eventuele banden met terroristische activiteiten, waarbij naar aard en omvang geen escalatie wordt verwacht naar het geweldsniveau van de Unit Interventie of Unit Interventie Mariniers.
- *Unit Interventie (voorheen: de Bijzondere Bijstandseenheid - Snelle Interventie Eenheid (BBE - SIE))*. De Unit Interventie is gespecialiseerd in kleinschalige high-risk operaties, waarin sprake is van explosieven/zware vuurwapens, opofferingsbereidheid van verdachten en CBRN-dreigingen. Om flexibel te kunnen optreden is de Unit Interventie samengesteld uit personeel van Defensie (2/3) en Politie (1/3).
- *Unit Interventie Mariniers (voorheen: de Bijzondere Bijstandseenheid - Mariniers (BBE-M))*. De Unit Interventie Mariniers is o.a. gespecialiseerd in grootschalige, offensieve en/of complexe acties, of in situaties waarin de capaciteit van de Unit Interventie niet toereikend is.
- *Unit Expertise & Operationele Ondersteuning (UE&OO)*. De scherpschutters, die gespecialiseerd zijn in het verzorgen van het lange afstandsprecisievuur, zijn ondergebracht binnen deze unit van de DSI. Daarmee houden de parttime bijzondere Bijstandseenheden (BBE-Politie en BBE-Krijgsmacht) bestaande uit scherpschutters op te bestaan. De UE&OO is samengesteld uit Defensie- en Politiepersoneel, zo leveren Politie en Defensie ieder de helft van de scherpschutters.

Welke eenheid/eenheden in een specifiek geval worden ingezet, hangt af van de situatie, de omvang en ernst van de dreiging.

De DSI bestaat (beheersmatig) uit de Unit Interventie, de Unit Expertise & Operationele Ondersteuning, waaronder de scherpschutters vallen, en een staf. De overige eenheden van het stelsel, te weten de AOE'n van de Politie, de AOE van de KMar en de Unit Interventie Mariniers, vallen (voor wat betreft beheer) onder de verantwoordelijkheid van respectievelijk de regiokorpsen en het ministerie van Defensie.

De DSI is op 1 juli 2006 formeel opgericht.

Aansturing van de inzet van (eenheden van) de DSI

Voor de inzet van de DSI zijn er twee situaties mogelijk: de reguliere situatie en de nationale situatie.

Reguliere situatie

Uitgangspunt in de reguliere situatie is dat de voor het strafrechtelijk onderzoek verantwoordelijke hoofdofficier van Justitie¹⁾ op basis van advies van de Politie het initiatief neemt tot een verzoek om bijstand door de DSI. Belangrijk afwegingscriterium daarbij is de mate van dreiging van geweld. De landelijk officier van Justitie voor terrorismebestrijding kan een adviserende rol hebben vanuit zijn ervaring en expertise met terrorisme-onderzoeken en enkele bijzondere bevoegdheden op dit terrein.

Het hoofd Dienst Speciale Interventies (hoofd DSI) van het KLPD stelt de operationele inzetplannen op voor verschillende mogelijke scenario's ter beëindiging van de situatie. Het College van procureurs-generaal richt op aanvraag van de hoofdofficier van Justitie het bijstandsverzoek aan de minister van Justitie, die vervolgens zijn goedkeuring verleent aan de inzet en de daarbij behorende randvoorwaarden. De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Defensie en Algemene Zaken (AZ) worden onverwijld in kennis gesteld van dit besluit. Indien mogelijk geschiedt dit voorafgaand aan de feitelijke inzet. Uitsluitend bij besluit over inzet van de Unit Interventie Mariniers (of delen daarvan), zal de minister van Justitie dit besluit nemen na overleg met de minister van Defensie.

Om de besluitvormingsprocedure bij de inzet van de DSI te versnellen, zal de voorzitter van het College van procureurs-generaal voor enkele, specifieke inzetscenario's, die gelden in een reguliere situatie, worden gemandateerd om namens de minister van Justitie te besluiten over de inzet van de DSI. In situaties waarin er geen vooraf vastgesteld inzetscenario voorhanden is en die dus niet onder het mandaat van de voorzitter van het College vallen, besluit, door tussenkomst van de NCTb, de minister van Justitie. In dit geval pleegt de minister van Justitie zo mogelijk voorafgaand aan zijn besluit tot inzet van de DSI overleg met zijn ambtgenoten van BZK en Defensie.

De hoofdofficier van Justitie heeft het gezag over de interventie en beslist over de daadwerkelijke inzet. Daaraan voorafgaand informeert hij de lokale driehoekspartners (burgemeester, korpschef), zodat de burgemeester zo nodig tijdig de benodigde openbare orde- en veiligheidsmaatregelen kan treffen (bijvoorbeeld afzettingen, verkeersmaatregelen, op afstand houden van publiek, evacuatie van buurtbewoners). Wanneer de inzet onder gezag van het Landelijk Parket plaatsvindt, zal de hoofdofficier van Justitie van het Landelijk Parket zijn collega-hoofdofficier van het betreffende arrondissement hierover tijdig informeren, zodat deze laatste de lokale driehoek inlicht. Als de situatie daartoe in dergelijke gevallen aanleiding geeft, kan de hoofdofficier van Justitie van het Landelijk Parket aansluiten bij de lokale driehoek.

Nationale situatie

Wanneer zich meerdere incidenten op verschillende locaties tegelijkertijd voordoen die ogenschijnlijk met elkaar in verband staan, of wanneer op enige andere wijze een groot nationaal belang in het geding is, kan de minister van Justitie besluiten dat er sprake is van een nationale situatie. In de nationale situatie wordt er een beleidsteam gevormd dat de minister van Justitie adviseert over de toewijzing en goedkeuring van de DSI-inzet. In dit beleidsteam nemen de NCTb (als voorzitter), de voorzitter van het College van procureurs-generaal en de korpschef van het KLPD plaats. Het beleidsteam kan zich laten bijstaan door adviseurs. In geval van inzet van de Unit Interventie Mariniers (of delen daarvan) neemt Defensie ook deel aan het beleidsteam. Het beleidsteam toetst het door hoofd DSI opgestelde inzetplan en legt dit vervolgens met een advies ter goedkeuring voor aan de minister van Justitie. De ministers van AZ, BZK en Defensie worden onverwijld in kennis gesteld van het besluit tot inzet. Het Openbaar Ministerie heeft ook in de nationale situatie het gezag over de daadwerkelijke inzet en informeert voorafgaand daaraan de lokale driehoekspartners.

Operationeel

Het hoofd DSI heeft de algehele leiding over de interventie. Hij is als commandant interventie DSI nevensgeschikt aan de algemeen commandant in de Staf Grootchalig en Bijzonder Optredenstructuur (SGBO), die verantwoordelijk is voor de totale operatie behoudens de interventie. De commandant interventie DSI en de algemeen commandant SGBO hebben dientengevolge beiden rechtstreeks toegang tot de lokale driehoek

Colofon

Dit is een publicatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)
Postbus 16950 | 2500 BZ Den Haag
www.nctb.nl
T 070-315 03 15

1) Dit is de regionale hoofdofficier van Justitie, tenzij er in de zaak een opsporingsonderzoek plaatsvindt onder gezag van het Landelijk Parket. In dat geval is de hoofdofficier van het Landelijk Parket de verantwoordelijke hoofdofficier.